

Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
Кафедра композиції

«ПОГОДЖУЮ»

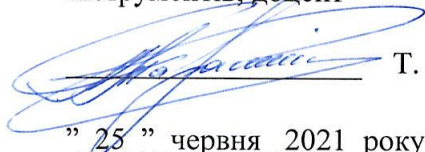
Гарант освітньо-професійної
програми, доцент

_____ Я. ОЛЕКСІВ

” 25 ” червня 2021 року

«ПОГОДЖУЮ»

Декан факультету оркестрових
інструментів, доцент

_____ Т. ЛАЗУРКЕВИЧ

” 25 ” червня 2021 року

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи, професор

_____ КУШНІР

року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІНСТРУМЕНТОЗНАВСТВО

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво»
Профілізація	«Скрипка», «Альт», «Віолончель», «Контрабас», «Арфа»
Статус	Обов'язкова компонента циклу дисциплін фахової професійно-практичної підготовки (ОК 3.2.6; ОК 3.3.5)
Загальний обсяг	2 кредити ЄКТС (60 годин)
Форма підсумкового контролю	Залік
Термін викладання	1 семестр
Факультет	Оркестрових інструментів
Форма навчання	Денна

Львів 2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Інструментознавство» для профілізацій: скрипка, альт, віолончель, контрабас і арфа з галузі знань 02 Культура і мистецтво зі спеціальності 025 Музичне мистецтво оновлена відповідно до освітньо-професійної «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою Радою ЛНМА імені М.В.Лисенка від 26 травня 2021 року (Протокол № 1).

Розробники:

ЦАЙТЦ В'ячеслав Борисович — заслужений діяч мистецтв України, професор;

МАНУЛЯК Остап Михайлович — кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри композиції ЛНМА імені М.В.Лисенка

Рецензенти:

КАМІНСЬКИЙ Віктор Євстахійович – професор, лауреат Національної премії України ім.Т.Шевченка;

ФРОЛЯК Богдана Олексіївна – доцент кафедри композиції, лауреат Національної премії України ім.Т.Шевченка;

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри композиції, Протокол № 6 від “14” червня 2021 року

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – підготовка висококваліфікованих і всебічно розвинутих музикантів що вільно володіють основними аспектами специфіки будови інструментів, їх технічних, виконавських та естетичних характеристик і у майбутньому зможуть застосовувати здобуті знання в інструментуванні та в дослідницькій діяльності.

Основним завданням дисципліни є навчання студентів розуміння засад і функцій різноманітних інструментів у складі симфонічного оркестру а також певних особливостей їх застосування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «ІНСТРУМЕНТОЗНАВСТВА» студент повинен **знати**:

- Повну класифікацію музичних інструментів, їх акустичні особливості, будову, основні сімейства, різновиди, термінологію та найменування всіх інструментів та груп на українській, італійській, англійській, німецькій, французькій мовах.

- Основи музичної акустики, фізичну природу музичного звуку, його найважливіші параметри, зв'язок фізичних властивостей звуку з художньою виразовістю, сучасні методи дослідження музичного звуку та основні точні прилади, які дозволяють проводити такі дослідження.

- Особливості повного звукоряду /європейська звукова система, строї/

- Звукоряди, діапазони, регістри, строї музичних інструментів всіх різновидів та сімейств, їх темброву специфіку, ефекти, роль в оркестрі.

- Способи звукодобування, штрихи, артикуляцію на всіх інструментах.

- Ансамблеві властивості окремих інструментів, сімейств, груп.

- Особливості запису партій окремих інструментів, їх груп, порядок розташування партій у партитурному рядку-системі. Будова партитур

- Умовності запису партій окремих інструментів, транспорти, ключі.

- Історію генезису, еволюції розвитку, вдосконалення музичних інструментів та їх сімейств у Західній Європі та Україні, зв'язки з інструментарієм інших країн.

- Основи історії оркестрових стилів у аспекті використанні основних інструментальних груп симфонічного оркестру.

- Особливості оркестрової фактури, основні та додаткові її елементи, фактурні функції окремих інструментів, їх сімейств, груп.

- Типові склади симфонічних оркестрів, способи їх розміщення на сцені.

В результаті навчання випускник повинен **вміти**:

- Визначати партію кожного інструмента у партитурному рядку-системі.

- Складати партитуру у відповідності з існуючими правилами та традиціями.

- Читати з листа партії транспонуючих інструментів з врахуванням напрямку та інтервалу транспозиції.

- Правильно записувати партії транспонуючих інструментів.

- Визначати регістрові та теситурні особливості партій окремих інструментів.

- Робити інструментознавчий аналіз партитур.
- Складати ескіз партитури при перекладі для оркестру творів, написаних в оригіналі для фортепіано або інших інструментів.
- Розписувати у ескізі партитури партії різним інструментам відповідно до фактурних функцій, виразовості, діапазонів та регістрів, технічних можливостей.
- Робити транскрипції, обробки, переклади творів фортепіанної літератури для оркестрових інструментів з позначенням виконавських прийомів, штрихів, способів звуковидобування, аплікатур

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ

2.1 Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК2.**Здатність розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК3.**Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК4.**Здатність до розв'язання проблем.
- ЗК5.**Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК6.**Здатність до міжособистісної взаємодії.
- ЗК7.**Здатність до критики та самокритики.
- ЗК8.**Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК9.**Здатність до шанобливого й дбайливого ставлення до історичної спадщини і культурних традицій.
- ЗК10.**Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК12.**Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК13.**Здатність працювати самостійно, виявляти ініціативу та лідерські якості.
- ЗК14.**Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК15.**Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК17.**Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2.2 Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

- СК1.**Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
- СК2.**Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у творчо-виконавській діяльності.
- СК3.**Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
- СК4.**Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК6.Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК7.Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.

СК9.Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.

СК10.Здатність оперувати професійною термінологією.

СК11.Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК12.Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК13.Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.

3. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН4.Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.

РН8.Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

РН10.Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

РН11.Вміти здійснювати педагогічну діяльність.

РН13.Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

РН14.Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

4. РОЗПОДІЛ ДИСЦИПЛІНИ ЗА СЕМЕСТРАМИ, ГОДИНАМИ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	Розподіл за семестрами			Кількість кредитів ECTS	Кількість годин					Розподіл аудиторних годин за курсами і семестрами							
	Екзамени	Заліки	Атестаційні		Загальний обсяг	Аудиторних				Самостійна робота	I курс	II курс	III курс	IV курс			
						Всього	у тому числі:				Семестри						
							лекційні	індивідуальні	практичні		1	2	3	4			
											Кількість тижнів в семестрі						
Інструментознавство		1		2	60	30	30			30	2						

Розподіл годин та кредитів по курсах та семестрах

КУРС	СЕМЕСТРИ	Кількість кредитів ECTS	Кількість годин					Самостійна робота
			Загальний обсяг	Аудиторних				
				Всього	у тому числі:			
					лекційні	індивідуальні		
I	1	2	60	30	30			30
	2	-	-	-	-	-	-	-
II	3	-	-	-	-	-	-	-
	4	-	-	-	-	-	-	-
III	5	-	-	-	-	-	-	-
	6	-	-	-	-	-	-	-
IV	7	-	-	-	-	-	-	-
	8	-	-	-	-	-	-	-

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1 семестр		
1	Вступ, мета та завдання курсу інструментознавства, його місце у системі музично-теоретичних дисциплін. Огляд літератури. Нарис з історії європейського інструментарію, походження основних сімейств, розвиток, еволюція, тенденції. Оркестровий інструментарій, поява оркестрових складів на ранньому етапі докласичного періоду, оркестр барокко, формування класичного складу симфонічного оркестру, його еволюція, нові принципи оркестрового письма. Романтизм, імпресіонізм, неокласицизм, друга половина ХХ століття.	1 год.
2	Повна класифікація музичних інструментів. Основні 2 принципи конструкції, фізично-акустичні принципи будови музичних інструментів, їх основні елементи.	1 год.
3	Фізика музичного звуку. Звукові коливання, їх зародження, резонанс, дифузія. Частота, амплітуда, тембр, їх фізичні основи. Акустичні форманти. Модуль Юнга, закони органних труб. Прилади для дослідження основних параметрів звукових коливань. Методологія, прості формули.	1 год.
4	Партитура оркестру. Особливості оркестрового письма. Фактура, її основні та додаткові елементи. Основні принципи	1 год.

	інструментування та розподіл фактурних функцій. Методика скороченого запису.	
5	Загальний огляд інструментів симфонічного оркестру. Характеристика груп. Транспонуючі інструменти оркестру. Написання партій для них, принципи транспозиції при написанні та прочитанні. Складання таблиці транспонуючих інструментів.	1 год.
6	Струнно-смичкові інструменти. Історія виникнення, розвиток, еволюція сімейства віол, скрипок, їх особливості. Кремонська школа /Аматі, Страдіварі, Маджіні, Гварнері, Гаспаро де Сальс та інші/. Німецька, французька школа. Вітчизняні майстри.	1 год.
7	Скрипка. Історія виникнення, розвиток скрипкового мистецтва, художньо-виразові особливості інструменту. Стрій, струни, загальний обсяг звукоряду, регістри. Способи зміни тембру.Скордатура.	1 год.
8	Скрипка. Техніка гри. Права рука, розподіл смичка. 2 Штрихи. Класифікація. Особливі способи звукодобування. Виразово-художні особливості. Техніка лівої руки. Позиції, аплікатури, пряме, зворотне положення пальців. Подвійні ноти, акорди. Флажолети, натуральні, штучні. Діапазони струн. Скрипка як оркестровий інструмент. Оркестрове письмо для груп скрипок. Сольний репертуар.	1 год.
9	Альт. Загальна характеристика художньо-виразових властивостей. Використання у оркестрі. Історія виникнення, еволюції виконавства. Особливості будови. Стрій, струни, діапазон, регістри, техніка гри. Відмінність від скрипки, особливості виконавських прийомів. Оркестрове письмо для групи альтів у оркестрі.	1 год.
10	Віолончель. Історична довідка. Характеристика художньо-виразових особливостей. Струни, стрій. Постава виконавського апарату. Техніка штрихів. Техніка лівої руки. Структура позицій, діапазон, регістри. Флажолети. Подвійні ноти, акорди. Група віолончелей у оркестрі. Особливості написання партій. Віолончель як сольний інструмент.	1 год.
11	Контрабас. Історія: генезис, еволюція, виконавство, особливості будови, виразові властивості. Струни та їх характеристика. Техніка гри. Постава виконавського апарату. Штрихи. Структура позицій. Виконавські прийоми. Обсяг звукоряду, регістри. Контрабас як оркестровий інструмент, особливості написання партій для групи контрабасів. Особливі способи звукодобування, ефекти.	1 год.
12	Арфа. Загальна характеристика виразово-художніх властивостей, історія виникнення, вдосконалення, виконавства. Конструкційні	1 год.

	особливості арфи Еррара. Звукодобування, педальний механізм та його робота. Звукоряд, регістри, прийоми гри, особливості нотації, використання арфи у оркестрі, фактури, місце партії арфи у партитурі.	
13	Духові інструменти. Загальна характеристика, роль у розвитку музичної культури країн Західної Європи, України. Сімейства духових інструментів, їх розвиток, еволюція, використання у оркестрових складах різних типів.	1 год.
14	Теоретичні та фізико-акустичні засади будови духових інструментів. Повна класифікація. Принципи побудови звукорядів. Теситурний розподіл духових інструментів. Місце партій духових інструментів у партитурі.	1 год.
15	Дерев'яні духові інструменти: основні сімейства, їх виразові властивості. Темброві характеристики. Способи звуковидобування на дерев'яних духових інструментах, система штрихів, артикуляції. Палаталізована атака звуку. Координація дій язика та пальців. Техніка дихання. Особливі прийоми виконавства. Ансамблеві властивості. Термінологія, позначення інструментів та виконавських прийомів на основних європейських мовах.	1 год.
16	Лабіальні духові інструменти. Історія розвитку. Поперечна флейта. Сімейство флейт. Велика флейта. Звукоряд, діапазон, стрій, регістри, техніка гри, звуковидобування та штрихи. Ефекти, темброва специфіка, виразовість, використання у оркестрі. Флейта-пікколо, альтова флейта, альбізіфон, контрабасова флейта. Термінологія.	1 год.
17	Дерев'яні духові інструменти з двоязичковою тростиною, їх роль у європейському інструментарії, історичний огляд. Сімейство гобойів. Гобой: звукоряд, діапазон, регістри, темброва специфіка. Техніка гри, ефекти, особливості штрихів та артикуляції, виразовість, динаміка, використання у оркестрі. Особливості виконавського дихання. Німецька та французька системи гобойів. Геккельфони: пікколо, баритон, англійський ріжок, крумгорн, гобой д'амур - строї, звукоряди. Термінологія.	1 год.
18	Сімейство фаготів - історичний огляд розвитку сімейства та окремих різновидів. Фагот /бассон/ - звукоряд, діапазон, регістри, темброва специфіка, виразовість, техніка гри, штрихи, динаміка, ефекти. Використання у оркестрі. Ключі. Контрафагот та його характеристика. Термінологія.	1 год.
19	Дерев'яні духові інструменти з одназичковою тростиною. Огляд еволюції, розвитку, вдосконалення, реконструкція Й.Декінера. Сімейство кларнетів. Кларнет: звукоряд, діапазон, регістри, особливості тембру,	1 год.

	динаміка, специфіка штрихів, виразові ефекти. Строї, транспорти, особливості письма. Використання у оркестрі. Німецька та французька системи. Інструменти сімейства: кларнет пікколо, основні різновиди кларнета, альтовий кларнет, бассетгорн, басовий кларнет, інші різновиди кларнета. Термінологія.	
20	Сімейство саксофонів. Звукоряди, діапазони, реєстри, строї, темброва специфіка, штрихи. Особливості використання у оркестрі, виразові ефекти. Термінологія.	1 год.
21	Амбушіорні інструменти. Фізично-акустичні особливості мідних духових інструментів. Історія розвитку, еволюція, сучасний стан інструментарію та виконавство на мідних духових інструментах. Натуральний звукоряд. Вентильний механізм та принципи його дії. Кулісний механізм: недоліки та перевага. Основні сімейства мідних духових інструментів. Використання у різних оркестрових складах. Ансамблеві властивості.	1 год.
22	Валторна. Загальна характеристика, історичний огляд 2 розвитку, еволюції та вдосконалення інструментів. Звукоряд валторни - натуральний, повний хроматичний. Діапазон - повний та "робочий", реєстри. Специфіка тембру звуку. Техніка гри. Амбушюр, атака, штрихи. Виразові ефекти. Строї, транспорти, умовності запису партії валторни. Використання у оркестрах різних складів. Способи зміни тембру, особливі прийоми гри. "Б"-крон. Термінологія.	1 год.
23	Труба. Огляд історії розвитку, еволюції, вдосконалення, історичні різновиди труб. Виконавський стиль "кляріно". Сучасна труба: характер звучання, звукоряд, діапазон - повний та оптимальний, реєстри. Техніка гри, амбушюр, атака, штрихи, виразові ефекти. Строї, транспорти, сучасні різновиди сімейства. Використання у оркестрах різних складів. Способи зміни тембру, особливі виконавські прийоми. Коригувальні крони. Помповий механізм. Термінологія.	1 год.
24	Тромбон. Особливості конструкції. Огляд історії еволюції, розвитку та сучасні різновиди інструменту. Натуральний звукоряд. Кулісний механізм та утворення хроматичного звукоряду. Позиції. Мертва зона. Квартвентиль. Басово-теноровий цуг-тромбон. Техніка гри. Повний діапазон та реєстри. Особливості виразових ефектів, специфічні виконавські прийоми. Особливості штрихів. Амбушюр, атака. Використання тромбону у оркестрах різних складів, оркестрова функція. Термінологія.	1 год.
25	Туба. Загальна характеристика. Різновиди інструменту. Огляд історії виникнення, еволюції та розвитку сімейства туб. Різновиди.	1 год.

	Натуральний та повний хроматичний звукоряди, діапазон - повний та оптимальний. Вентильний механізм. Квартвентиль. Регістри. Техніка гри, специфіка виразовості звучання, ефекти. Оркестрова функція туби. Термінологія.	
26	Сімейства саксгорнів, флюгельгорнів та інші мідні духові інструменти. Загальна характеристика, особливості звучання, строї. Склади духових оркестрів. Виконавські стилі.	1 год.
27	Ударні інструменти. Загальна повна класифікація. Роль ударних інструментів у оркестровому ансамблі. Виразові особливості та еволюція їх функціонування. Особливості запису партій ударних інструментів у партитурі. Ударні інструменти з невизначеною висотою звуку. Діафони. Ідіафони, інші різновиди. Назви, термінологія. Техніка гри, інструменти високозвучні, середньозвучні, низькозвучні. Окрема категорія інструментів: "на випадок" - з метою посилення ілюстративності музики, внесення елементів позамузичних шумових ефектів.	1 год.
28	Ударні інструменти з визначеною висотою звуку. Їх роль у оркестровій фактурі, виразові ефекти. Класифікація, розподіл по теситурах. Літаври, дзвіночки, тубафони, вібрафони, ксилофони, марімба, ксилорімба, дзвони /звичайні, трубчасті/, флексафон та інші. Клавішно-ударні інструменти. Діапазони, строї, регістри, виразові ефекти всіх згаданих інструментів. Техніка гри, виконавські прийоми. Назви інструментів на основних європейських мовах. Термінологія.	1 год.
29	Орган. Огляд історії розвитку органного мистецтва, будівництва органів, стилів виконавства. Конструкція органу, його виразовість та значення для розвитку музичного мистецтва. Регістри органу, їх класифікація, залежність від конструкції труб, їх форми та акустичних особливостей. Клавіатури органу. Ніжна клавіатура. Система включення регістрів, копуляції, керування динамікою, тембром. Швелери, "вальце", мікстури, аліквоти, сесквіальтер (регістр), вібрато, тремолянт та інші ефекти. Особливості виконавської техніки. Ансамблеві властивості органу. Орган та оркестр. 2 год.	1 год.
30	Хор. Загальна характеристика хорових партій, їх діапазони, виразовість, теситурна специфіка. Особливості хорового письма. Загальний огляд народних інструментів. Класифікація, різновиди, їх музична виразовість, техніка гри. Звукоряди та діапазони деяких найбільш розповсюджених народних інструментів. Склади оркестрів та ансамблів народних інструментів.	1 год.

Загальний огляд електронних інструментів, їх особливості, використання у різних видах оркестрів та ансамблів.	
---	--

Самостійна робота

1 семестр		
1	Перегляд відеоматеріалів про зародження оркестру	1 год.
2	Опрацювання статей про повну класифікацію музичних інструментів.	1 год.
3	Опрацювання статей та перегляд відео про фізику музичного звуку.	1 год.
4	Прослуховування музичних творів та аналіз оркестрової фактури, її основних та додаткових елементів.	1 год.
5	Практика написання партій транспонуючих інструментів.	1 год.
6	Опрацювання статей та перегляд відео про історію виникнення, розвиток і еволюцію сімейства віол, скрипок і їх особливості.	1 год.
7	Опрацювання статей та перегляд відео про скрипку.	1 год.
8	Прослуховування та аналіз творів сольного скрипкового репертуару	1 год.
9	Опрацювання статей та перегляд відео про альт.	1 год.
10	Опрацювання статей та перегляд відео про віолончель.	1 год.
11	Опрацювання статей та перегляд відео про контрабас.	1 год.
12	Опрацювання статей та перегляд відео про арфу.	1 год.
13	Перегляд відеоматеріалів про історію зародження духових інструментів.	1 год.
14	Опрацювання статей та перегляд відео про теоретичні та фізико-акустичні засади будови духових інструментів.	1 год.
15	Опрацювання статей та перегляд відео про способи звуковидобування на дерев'яних духових інструментах, систему штрихів, артикуляції, особливі прийоми виконавства.	1 год.
16	Опрацювання статей та перегляд відео про флейту	1 год.
17	Опрацювання статей та перегляд відео про гобой	1 год.
18	Опрацювання статей та перегляд відео про фагот	1 год.
19	Опрацювання статей та перегляд відео про кларнет	1 год.
20	Опрацювання статей та перегляд відео про саксофон	1 год.

21	Опрацювання статей та перегляд відео про фізично-акустичні особливості мідних духових інструментів	1 год.
22	Опрацювання статей та перегляд відео про валторну	1 год.
23	Опрацювання статей та перегляд відео про трубу	1 год.
24	Опрацювання статей та перегляд відео про тромбон	1 год.
25	Опрацювання статей та перегляд відео про тубу	1 год.
26	Опрацювання статей та перегляд відео про сімейство саксгорнів, флюгельгорнів та інших мідних духових інструменти.	1 год.
27	Опрацювання статей та перегляд відео про ударні інструменти. Практика розміщення ударних інструментів в партитурі	1 год.
28	Опрацювання статей та перегляд відео про ударні інструменти з визначеною висотою звуку	1 год.
29	Опрацювання статей та перегляд відео про орган	1 год.
30	Прослуховування та аналіз музичних творів в яких хор, окремі народні та/або електроінструменти поєднуються із симфонічним оркестром	1 год.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сумарна шкала оцінювання здобувача з навчальної дисципліни

СУМА БАЛІВ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання здобувача з семестрового екзамену та поточного контролю

БАЛИ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
45-50	A	відмінно
41-44	B	добре
37-40	C	
32-36	D	
30-31	E	задовільно
18-29	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-17	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Пояснювально-ілюстративний.
2. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
3. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
4. Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.
5. Бінарні, інтегровані (універсальні) методи. *

* Жоден із запропонованих методів не позбавлений недоліків. На практиці викладач з даної дисципліни інтегрує методи різних груп, утворюючи неординарні (універсальні) методи навчання, які забезпечують оптимальні шляхи досягнення навчальної і творчої мети.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. **Попередній контроль** спрямований на виявлення знань, умінь і навичок студентів з творів, які будуть вивчатися.
2. **Поточний контроль** здійснюється під час практичних занять з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення проблем опанування тими чи іншими навичками.
3. **Тематичний контроль** здійснюється періодично, після вивчення нової теми чи нового розділу і має на меті систематизацію знань та умінь студентів.
4. **Підсумковий контроль** проводиться в кінці семестру, а також після закінчення курсу на державному іспиті.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Городецький А. В. Альтове мистецтво Англії першої половини ХХ ст. в іменах та фактах // Мистецтвознавчі записки: зб. ст. Київ : НАККиМ, 2016. Вип. 30. С. 106–114.
2. Купріяненко Е. Б. Альт у політембровому камерно-інструментальному ансамблі австро-німецької традиції (пізніє бароко – Й. Брамс) : автореф. дис ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Харківський державний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків, 2010. 18 с.
3. Forsyth C. Orchestration. London: Macmillan and Co, 1914. 566 pp.
4. Riley M. W. The history of the viola. Michigan: Vol. 1. BraunBrymfield, Ann Arbor, 1993. 396 p.
5. Tertis L. Cinderella no more. London: Peter Nevill, 1953. 118 p.
6. Tertis L. My viola and I. London: Elek, 1975. 184 p.
7. White J. An Antology of British Viola Players. Comus Edition, 1997. 259 p.
8. White J. Lionel Tertis. The first great virtuoso of the viola. Boydell Press, 2006. 408 p.
9. Williams M. D. Music for viola. Detroit: Information Coordinators, 1979. 362 p.
10. Zeyringer F. The problem of viola size. American Viola Society. 19 p.